

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ АНАЛІЗУ У ВНУТРІШНЬОБАН- КІВСЬКОМУ АУДИТІ

Внутрішній аудит варто розглядати як невід'ємну частину загальної системи управлінського контролю. Нині увага аудиторів зосереджена не лише на системі контролю та обробки інформації. Виходячи із зарубіжного досвіду, внутрішні аудитори проводять незалежну експертну оцінку управлінських функцій компанії, банку. Отже, мета внутрішнього аудиту — допомогти відповідним працівникам виконувати свої обов'язки настільки кваліфіковано та ефективно, наскільки це можливо.

Одним із головних завдань внутрішнього аудиту є надання керівництву банку економічної інформації, отриманої шляхом розрахунків та вивчення реально існуючих зв'язків між показниками. Для цього необхідно володіти методикою економічного аналізу, що дозволяє комплексно і системно вивчати різні сторони фінансово-кредитної діяльності банків, ринкове середовище, в якому вони функціонують. За допомогою цієї методики аудитор може виявити причинно-наслідкові зв'язки в економічних подіях. Варто погодитися із думкою українського вченого В. С. Рудницького, котрий розглядає аналіз як один із методів аудиту. У монографії «Методологія і організація аудиту» він пише: «Аналіз — це метод дослідження, який включає вивчення предмета шляхом уявного та практичного розчленування його на складові частини (ознаки, властивості тощо). У процесі розчленування об'єктів дослідження виявляють взаємозв'язки між показниками, вивчають причини, обумовлені їх зміною, визначають вплив окремих факторів на зміну показників господарської діяльності суб'єкта перевірки. Основна мета аналізу полягає не стільки в розчленуванні предмета, скільки в пізнанні його суті, у розкритті законів його функціонування і розвитку» [4]. Вивчення інформації шляхом аналізу та зіставлення відповідних показників економічного суб'єкта, що перевіряється, з метою виявлення незвичайних або хибно відображених у бухгалтерському обліку фактів фінансової діяльності є необхідним елементом методики аудиту.

Сучасний стан економічного аналізу суттєво відстає від потреб практики. Фінансовий аналіз уже отримав певний розвиток

стосовно діяльності підприємств. Аналіз банківської діяльності залишається недостатньо вивченим і опрацьованим.

При аналізі суб'єктів підприємницької діяльності виділяються його різні види та методика проведення. Методика економічного аналізу включає сукупність методів, прийомів, що використовуються аналітиками в процесі оцінки діяльності банків.

Аудиторами використовуються різні методи аналізу, впроваджуються інформаційно аналітичні системи, які включають вичерпну інформацію про грошові потоки, що виникають в результаті укладених банком угод.

Недоліком зазначених підходів до оцінки економічного стану кредитної установи є ретроспективність, тобто можливість бачити результати діяльності в минулому часі. Дослідження функцій аналітичних служб банків Черкаської області показало, що ними використовуються, як правило, традиційні методи аналізу та ті, що пропонуються нормативними документами Національного банку України. Але сьогодні, при досить високій конкуренції на ринку банківських послуг, кредитною установою необхідно керувати, випереджуючи розвиток поточних подій. Тому одним із продуктивних підходів менеджменту активів і пасивів банку є аналіз його фінансових потоків. В рамках цього аналізу розглядаються потоки платежів за активними і пасивними операціями, окремі угоди та їх серії. Інвестиційні та кредитні операції можна розглядати як потоки фінансових вкладень та зустрічні надходження доходів від них. На цьому принципі в практиці розвинених країн будується цілий клас банківських імітаційних моделей.

Імітаційне моделювання розглядається як «...процес конструювання моделі реальної системи та експериментування на цій моделі з метою визначити поведінку системи або оцінити (в рамках обмежень, зумовлених деяким критерієм чи сукупністю критеріїв) різні стратегії, що забезпечують функціонування даної системи» [5].

Імітаційне моделювання забезпечує цілісний погляд на діяльність всього банку, розробку оперативних і стратегічних планів та підготовку окремих активних операцій. Імітаційні моделі комерційних банків реалізуються на базі пакетів структурного моделювання, електронних таблиць, спеціалізованих банківських експертних пакетів.

Необхідною умовою реалізації методів моделювання є наявність у банку автоматизованої інформаційної системи із детальною, повною та точною інформацією про фінансові інструменти. Впрова-

дження імітаційного моделювання супроводжується певними труднощами, основними з яких є: високі вимоги до автоматизованої інформаційної системи банку, повноти та точності інформації, що використовується; необхідність оцінки достовірності аналітичних результатів, отриманих іншими методами дослідження.

Впровадження методів моделювання не суперечить застосуванню традиційних видів, прийомів та способів аналізу, що включають порівняння відносних та середніх величин, групування, бальну оцінку, зведення, графічний, табличний, а також балансовий методи. Використання зазначених прийомів з моменту виникнення економічного аналізу як науки дозволяє суттєво підвищити ефективність внутрішнього аудиту. Їх доцільно застосовувати для контролю за виконанням кошторисів, моніторингу операцій з кредитування, операцій з іноземною валютою, цінними паперами, виявлення негативних та небажаних відхилень, що можуть призвести до неефективних угод. Окрім цього, результати аналізу, отримані традиційними методами, дають базу для створення економіко-математичної моделі.

У банку повинен бути уніфікований та формалізований процес складання звітності. Це дозволить керівництву через певний набір результативних показників мати поточну та перспективну інформацію щодо його фінансового стану. Від кожного підрозділу дані надходять за типовими формами. Фінансова служба забезпечує простоту і доступність групування інформації.

Як доводить приклад деяких українських банків, зокрема АППБ «Аваль», відбувається осмислення західної практики внутрішнього аудиту та зближення українського й західного розуміння його завдань і методів. Внутрішній аудит переростає із функції, що початково орієнтована на перевірку фінансово-бухгалтерської звітності та мінімізацію податків, у функцію, що охоплює всі аспекти діяльності банку. Аналіз можна вважати головним інструментом внутрішніх аудиторів, оскільки, на відміну від зовнішніх, їх робота спрямована на допомогу керівництву банку досягти вищих результатів щодо збереження та ефективного використання активів.

Вивчення аналізу як навчальної дисципліни доцільно проводити також для засвоєння студентами організації та методики аудиту. Це дасть можливість майбутнім фахівцям економічних спеціальностей застосовувати ширший спектр знань та вмінь при розробці висновків і пропозицій щодо підвищення ефективності діяльності банку.

Література

1. Кукушкина Е. В. Выбор стратегии сбалансированного управления ресурсами банка / Банковские технологии. — 1997. — № 4. — С. 57 — 59.
2. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 2 / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. — К.: Видавничий центр «Академія», 2001. — 848 с.
3. Павленко А. Ф., Чумаченко Н. Г. Трансформация курса «Экономический анализ деятельности предприятия»: Науч. доклад. — К.: КНЭУ, 2001. — 88 с.
4. Рудницький В. С. Методологія і організація аудиту. — Тернопіль: «Економічна думка», 1998. — С. 35.
5. Ситник В. Ф., Орленко Н. С. Імітаційне моделювання: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 1998. — С. 12.
6. Економічний аналіз: Навч. посібник / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток; За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. — К.: КНЕУ, 2001. — 540 с.

Н. І. Богославець

Київський національний економічний університет

МЕТОДИ І МОДЕЛІ АНАЛІЗУ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ В УМОВАХ НЕСТАЦІОНАРНОЇ І НЕСТАБІЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Перехід до ринкової економіки по-новому поставив питання управління економічною діяльністю банківської системи як суб'єкта ринкових відносин. Функціонування банківської системи пов'язано з різкими змінами як із зовнішнім, так і з внутрішнім середовищами її діяльності, що зумовлює необхідність розробки нових підходів до визначення цільової функції розвитку і функціонування, удосконалення економічних передумов досягнення оптимальних розмірів прибутку, який би забезпечував конкурентоспроможність комерційних банків на ринку капіталів і визначав би перспективи їх розвитку. Це пояснюється в першу чергу тим, що в умовах ринку комерційні банки стикаються з множиною факторів імовірного характеру, з невизначеністю і асиметрією інформації й іншими небажаними або нечіткими визначеннями факторами, що викликає необхідність шукати шляхи переходу до гнучкої системи економічного регулювання їх діяльності.

Реалізація цієї задачі пов'язана з розробкою стратегії діяльності кредитних банків, в якій визначаються головні цілі і задачі їх діяльності, ресурсне забезпечення, шляхи швидкого досягнення поставлених і скерованих цілей, методологія і методи